

Olsztyn, dnia 27 lipca 2017 roku

PS-V.431.3.5.2017.MW

Pan Tomasz Domżański
Dyrektor Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie
ul. Komeńskiego 40
82-300 Elbląg

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-VI.0030.623.2017 z dnia 10 lipca 2017 roku (akta kontroli str. 9) zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie – Oddział Spraw Społecznych w delegaturze w Elblągu, w składzie:

1. Marek Wojtas - główny specjalista, kierujący zespołem oraz
2. Agnieszka Błaszczyk - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę w trybie uproszczonym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu. Czynności kontrolne przeprowadzono w dniu 11 lipca 2017 roku. Przedmiotem kontroli była ocena respektowania prawa dziecka do utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami w związku z wniesioną w dniu 30 czerwca 2017 roku skargą Pani

na działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2017, poz. 697) – zwanej dalej ustawą lub ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. centrum PCPR/jednostka kontrolowana - co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu;
2. dyrektor centrum/PCPR/jednostki kontrolowanej - co oznacza: dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, pana Tomasza Domżańskiego;
3. rodzina zastępcza – co oznacza: rodzinę zastępczą państwa

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez centrum. Kontrolę przeprowadzono w obecności pana Tomasza Domżańskiego – dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, w oparciu o analizę prowadzonej w kontrolowanej jednostce dokumentacji, informacje i wyjaśnienia złożone przez wymienionego oraz pracowników centrum.

Działalność kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie**.

USTALENIA KONTROLI

Pani _____ jest matką biologiczną rodzeństwa _____ oraz _____ umieszczonego w dniu 18 września 2014 roku w rodzinie zastępczej _____

Powodem umieszczenia małoletnich w pieczy zastępczej było prowadzenie przez Prokuraturę Rejonową _____ postępowania przeciwko rodzicom biologicznym dzieci, w sprawie wielokrotnego obcowania płciowego i dokonywania innych czynności seksualnych _____ a także uszkodzeniu ciała dziecka. Oboje rodzice zostali aresztowani tymczasowo jako osoby podejrzane o popełnienie ww. przestępstwa (akta kontroli, str. 11-13).

Małoletnie dzieci trafiły do rodziny zastępczej zaniedbane we wszystkich sferach: rozwojowej, edukacyjnej, społecznej i zdrowotnej. Miały bardzo słabo rozwiniętą mowę, nie umiały jeść oraz posługiwać się sztuczkami, nie miały także opanowanego treningu czystości. Dzieci były nieufne i nie chciały opowiadać o domu i rodzicach, gdy zostawały same rozmawiały wówczas _____ i siostrze. Z czasem, gdy zaczęły ufać opiekunom zastępczym informowały, że nie chcą wrócić do domu bo „mama hije, tata hije” i „ze się boją”. Te słowa powtarzają do dziś.

Matka dzieci opuściła zakład karny w dniu 28 listopada 2015 roku, gdzie odbywała karę pozbawienia wolności w wymiarze 9 miesięcy za nieudzielenie pomocy dziecku. Natomiast ojciec dzieci nadal przebywa w zakładzie karnym, gdzie odbywa karę za fizyczne i seksualne krzywdzenie dziecka. Ojciec biologiczny do dnia dzisiejszego nie kontaktował się z pracownikami centrum, natomiast matka podczas pobytu w Areszcie Śledczym kontaktowała się listownie z rodziną zastępczą oraz dyrektorem kontrolowanej jednostki. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Elblągu z dnia 11 lutego 2015 roku rodzice na wstępie wskazanych małoletnich zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. Od powyższego postanowienia nie odwołali się, opiekę prawną nad dziećmi sąd powierzył pani _____ u której dzieci przebywają w rodzinie zastępczej.

Po odbyciu kary pozbawienia wolności pani _____ kilkakrotnie przybyła do centrum z prośbą o pomoc w odzyskaniu dzieci. W każdym przypadku była informowana przez pracownika zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej gdzie i w jakim zakresie powinna udać się po pomoc. Ponadto, mając na uwadze zły stan emocjonalny, kilkakrotnie proponowano jej spotkania z psychologiem zatrudnionym w PCPR, lecz nie skorzystała z oferowanej pomocy. Mając na uwadze skazanie rodziców biologicznych prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo, o którym mowa wyżej zarówno rodzice zastępczy, jak i pracownicy centrum w obawie o dobro małoletnich nie podejmowali decyzji o kontaktach dzieci z matką biologiczną.

W związku z powyższym _____ złożyła w Sądzie Rejonowym w Braniewie wniosek o ustalenie kontaktów ze swoimi dziećmi. Sąd skierował matkę oraz dzieci na badania w Opiniodawczym Zespole Sądowych Specjalistów w Elblągu pod kątem wzajemnych relacji oraz więzi emocjonalnych matki biologicznej z dziećmi (akta kontroli, str. 22-31). W opinii z dnia 9 maja 2016 roku, ww. zespół wskazuje, iż matka nie rokuje na stworzenie bezpiecznego środowiska opiekuńczo – wychowawczego, z uwagi na brak świadomości i rozeznania zagrożeń w opiece nad rodzeństwem, niewykształconą czujność w tym zakresie.

Ponadto zgodnie z informacją zawartą w opinii zespołu sądowych specjalistów z dnia 9 maja 2017 roku (akta kontroli, str. 51-68) skarżąca posiada orzeczenie wydane przez Komisję ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności zgodnie, z którym w roku 2003 uznana została za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, wymagającą na stałe opieki, ze wskazaniem do wspomagania funkcjonowania w ramach warsztatów terapii zajęciowej.

W związku ze złożonym przez matkę wnioskiem o ustalenie przez Sąd Rejonowy w Braniewie kontaktu z dziećmi, na posiedzeniu w dniu 13 lipca 2016 roku doszło do

zawarcia ugody pomiędzy wnioskodawczynią, a rodziną zastępczą (akta kontroli, str. 32). Strony zgodnie ustaliły, iż kontakty matki z dziećmi będą odbywały się dwa razy w miesiącu po jednej godzinie, na terenie PCPR w Elblągu, pod warunkiem wyrażenia przez małoletnie dzieci zgody na kontakt z matką.

W wyniku powyższego w dniu _____ 2016 roku na terenie centrum odbyło się spotkanie matki z dziećmi (akta kontroli, str. 33). Zgodnie z przedłożonymi zespołowi kontrolnemu notatkami służbowymi, opiniami sporządzonymi przez pracowników centrum w tym psychologicznymi oraz zgodnie z wyjaśnieniami dyrektora centrum złożonymi staroście elbląskiemu (akta kontroli, str. 35, 76, 77, 79, 97) _____ po wizycie matki stanowczo odmówiła kolejnych spotkań. _____ natomiast spotkał się z matką jeszcze w dniu _____ 2016 roku (akta kontroli, str. 34). Chłopiec po drugim spotkaniu również odmówił kolejnych spotkań z matką.

W dniu _____ 2016 roku (akta kontroli, str. 35,38) na terenie centrum odbyło się spotkanie z udziałem skarżącej, pracowników centrum oraz matki zastępczej poświęcone ustaleniu dalszych działań w zakresie widzeń matki z dziećmi. Ustalono, iż najlepszym rozwiązaniem będzie wstrzymanie spotkań do czasu, aż dzieci same zgłoszą gotowość do ich kontynuowania, co zostało zaakceptowane przez wszystkie strony.

Pomimo powyższego pani _____ w dniu _____ 2016 roku złożyła do dyrektora PCPR w Elblągu skargę na decyzję o konieczności wstrzymania kontaktów z dziećmi (akta kontroli, str. 37). Skarga powyższa uznana została przez ww. dyrektora za bezzasadną, o czym poinformowano skarżącą (akta kontroli, str. 38). Ponownie w dniu _____ 2016 roku pani _____ złożyła skargę, tym razem na czynności podejmowane przez pracownika PCPR w zakresie poświadczenia nieprawdy w odpowiedzi na skargę z dnia _____ 2016 roku (akta kontroli, str. 82). Powyższa skarga została uznana przez dyrektora PCPR za bezzasadną (akta kontroli, str. 40-41), o czym także poinformowano skarżącą. W dniu _____ 17 roku pani _____ złożyła również do Starosty Elbląskiego skargę na uzasadnienia jakie otrzymała w odpowiedzi na złożone skargi w dniu: _____ 2016 roku oraz _____

_____ 2016 roku. Powyższa skarga Uchwałą Rady Powiatu Nr XXI/25/2017 z dnia 31 marca 2017 roku została uznana za bezzasadną (akta kontroli, str. 45-48).

Ustalono także, iż w dniu _____ 2017 roku dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu na podstawie informacji uzyskanych od rodziny zastępczej, zawiadomił Prokuraturę Rejonową w Braniewie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (akta kontroli, str. 50). Na podstawie ww. zawiadomienia wszczęto dochodzenie, które nadzoruje Prokuratura Rejonowa w Elblągu (akta kontroli, str. 83).

W dniu _____ 2017 roku wydana została przez Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów przy Sądzie Okręgowym w Elblągu opinia w sprawie opiekuńczej z wniosku _____ z udziałem rodziny zastępczej o zmianę kontaktów z małoletnimi dziećmi (akta kontroli, str. 51- 68). W treści ww. opinii wskazano, iż chłopiec w relacji z matką doświadczył poważnych zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych oraz psychicznego i fizycznego krzywdzenia. Stwierdzono również, iż dziewczynka na temat domu rodzinnego wypowiadała się niechętnie, z widocznym niepokojem wewnętrznym.

Ustalono, iż od miesiąca _____ 2016 roku do _____ 2017 roku pani _____ nie podjęła prób ponownego ustalenia kontaktu z dziećmi (akta kontroli, str. 17). W dniu _____ 2017 roku złożyła w centrum pismo z prośbą o nawiązanie kontaktu telefonicznego z rodziną zastępczą. Prośba ta została przekazana rodzinie zastępczej niezwłocznie, przy czym dyrektor zobowiązał rodzinę zastępczą do kontaktu telefonicznego z matką biologiczną. Rodzina zastępcza w odpowiedzi poinformowała, iż *warunki ugody zostały zerwane na wyraźną prośbę i stanowczą odmowę dzieci* (akta kontroli, str. 69).

W miesiącu _____ 2017 roku Pani _____ złożyła w Komendzie Miejskiej Policji w Elblągu zgłoszenie dotyczące poświadczenia przez pracownika centrum nieprawdy w ww. piśmie

z dnia 2016 roku (akta kontroli, str. 84). Pracownik centrum złożył w przedmiotowej sprawie stosowne wyjaśnienia w KMP w Elblągu. Z oświadczenia dyrektora kontrolowanej jednostki z dnia 20 lipca 2017 roku wynika, iż organ prowadzący dochodzenie nie uznał za zasadne wszczęcie postępowania z uwagi na brak znamion naruszenia prawa (akta kontroli, str. 85).

Ustalono ponadto, iż w dniu 2017 roku Sąd Rejonowy w Braniewie III Wydział Rodzinny i Nieletnich (akta kontroli, str. 86-87) w sprawie z wniosku o zmianę kontaktów z małoletnimi postanowił zmienić postanowienie ugody zawartej w dniu 2016 roku w ten sposób, że zakazał wnioskodawczyni spotkania się z małoletnimi dziećmi.

Z ustaleń dokonanych w toku kontroli wynika, iż dalsze spotkania dzieci z zostały wstrzymane ponieważ małoletnie odmówiły kontaktu z matką biologiczną (akta kontroli, str. 35), a warunkiem dla odbywania się spotkań był zapis w ugodzie mówiący o tym, iż spotkania mają odbywać się 2 razy w miesiącu na terenie centrum pod warunkiem wyrażenia przez małoletnie dzieci zgody. Do chwili obecnej dzieci nie zadeklarowały woli na spotkania z matką biologiczną. Ponadto Pani podczas spotkania z synem w dniu

2016 roku (akta kontroli, str. 34) nie poruszyła z opiekunem zastępczym tematu dotyczącego dalszych spotkań z dziećmi. Matka zastępcza jako wyraziiciel ich woli poinformowała skarżącą o wstrzymaniu spotkań, do czego upoważnia ją pełniona funkcja opiekuna prawnego. Pracownicy PCPR po pozyskaniu informacji o niewłaściwym funkcjonowaniu rodzeństwa oraz odbytych spotkaniach z matką, działając dla dobra dzieci rozumieją stanowisko o konieczności wstrzymania spotkań. Ponadto takie stanowisko wyraził również sąd rodzinny.

Ustalono, iż argumenty podniesione w piśmie z dnia 2016 roku (akta kontroli, str. 38-39) oparte były na zgromadzonej w toku postępowania dokumentacji oraz na pozyskanych od rodziny zastępczej i matki biologicznej informacjach, co zawarte zostało w odpowiedzi na wniesioną skargę. Mimo, iż w przedmiotowej ugodzie brak jest zapisu wskazującego „że rodzina zastępcza ma prawo do wstrzymania kontaktów z małoletnimi, gdy będą one miały negatywny wpływ na ich zachowanie oraz rozwój” w ocenie zespołu kontrolnego, matka zastępcza będąca jednocześnie opiekunem prawnym dzieci ma prawo i obowiązek podejmowania takich działań.

Ustalono również, iż zarówno rodzina zastępcza, jak i pracownicy PCPR podjęli próby rozmów z panią w celu podjęcia działań wszystkich stron dla dobra małoletnich dzieci (akta kontroli, str. 35, 42, 70). Ponadto centrum podejmowało próby wyjaśnienia Pani okoliczności wstrzymania kontaktów z małoletnimi dziećmi (akta kontroli, str. 37, 72-74). Pani nie widziała dzieci od 10 miesięcy ponieważ dzieci podtrzymują stanowisko, iż nie chcą się z nią spotkać.

Ustalono, iż rodzina zastępcza na bieżąco informuje pracowników centrum o wszelkich sprawach związanych z małoletnimi dziećmi. Po pierwszym spotkaniu dzieci z matką rodzina zastępcza poinformowała o zmianach, jakie zaszły w zachowaniu dzieci oraz o tym, że chłopiec chce ponownie zobaczyć matkę a dziewczynka odmawia kolejnych spotkań. Aby móc stwierdzić, że to kontakty z Panią wpłynęły na pogorszenie zachowania dzieci konieczne było przeprowadzanie obserwacji przez rodzinę zastępczą, psychologa oraz psychiatrę.

Zespół kontrolny ustalił, iż dzieci od momentu umieszczenia w rodzinie zastępczej są pod stałą kontrolą i opieką lekarza psychiatry i na stałe przyjmują leki. Po spotkaniu małoletnich z matką w związku z ich destrukcyjnym zachowaniem, dzieci spotkały się również kilkakrotnie z psychologiem zatrudnionym w centrum tj. w dniach 2016 roku. 2016 roku (akta kontroli, str. 75-78). Ponadto koordynator rodzinnej

pieczy zastępczej współpracujący z rodziną zastępczą w dniu _____ 2017 roku wydał opinie dotyczącą ówczesnego funkcjonowania dzieci (akta kontroli, str. 79-81).

Matka biologiczna w toku prowadzonego postępowania nie wystąpiła do PCPR z wnioskiem o udostępnienie dokumentacji medycznej dzieci.

Ustalono, iż ugoda pomiędzy rodziną zastępczą, a matką biologiczną zawarta została przed Sądem Rejonowym w _____, wobec czego instytucją odpowiedzialną za udzielenie stronom pouczenia, co do podjętych decyzji jest wymieniony sąd. Pracownik centrum poinformował skarżącą, o możliwości wystąpienia do przedmiotowego sądu, jeśli uważa, że jej prawa do kontaktu z dziećmi zostały naruszone.

Matka zastępcza wyznaczona została przez sąd opiekunem prawnym dzieci. Jest zatem wyrazicielem ich woli. Po ich odmowie widzenia się z matką wstrzymała czasowo spotkania mając równocześnie na względzie, że spotkania te mają negatywny wpływ na funkcjonowanie małoletnich. Matka uważając, iż ugoda nakłada bezwzględny obowiązek na rodzinę zastępczą oraz dzieci do spotkań z nią 2 razy w miesiącu, nie przyjmowała argumentów świadczących o tym, że kontakt ten nie był wskazany w danym czasie. Warunki ugody ze strony rodziny zastępczej nie zostały zerwane, gdyż dzieci odmówiły kontaktu, wobec czego rodzina zastępcza nie miała podstaw do składania wniosku do sądu w sprawie zmiany ugody. Gdyby skarżaca podjęła próbę współpracy z rodziną zastępczą w celu poprawy relacji łączących ją z dziećmi, a następnie dzieci wyraziłyby wolę spotkania z matką kontakty zostałyby ponownie wznowione.

Zespół kontrolny ustalił, iż pani _____ poproszona została o dostarczenie zawartej ugody, gdyż PCPR w Elblągu jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej i musi taki dokument posiadać w aktach sprawy. Matka biologiczna poinformowała pracownika centrum, że dostarczy dokument w najbliższym dniu wolnym od pracy. Pracownik zakładał, zatem że leży to w interesie matki biologicznej, aby dokument został dostarczony organizatorowi, wobec czego nie wystosowano do pani _____ pisma zobowiązującego do dostarczenia dokumentu.

Ustalono, iż pismo z dnia _____ 2016 roku jest odpowiedzią na skargę Pani _____ dotyczącą czynności, jakie podejmowane są przy ustalaniu i realizowaniu jej spotkań z dziećmi w związku z powyższym podstawowym dokumentem jaki uprawnia strony do kontaktów jest przedmiotowa ugoda zawarta pomiędzy rodziną zastępczą a matką biologiczną. PCPR nie jest stroną, która zawarła ugodę i nie posiadając dokumentu ugody opierał się na informacjach, jakie uzyskane zostały zarówno od rodziny zastępczej jak i matki biologicznej. W powyższym piśmie zawarte zostały informacje odpowiadające na zarzuty postawione przez skarżącą, nie zaś szczegółowa charakterystyka, czy opis odbytych spotkań i przeprowadzonych rozmów.

Dyrektor kontrolowanej placówki (akta kontroli, str. 18) zaprzecza, aby podczas spotkania matka zastępcza groziła w jakikolwiek sposób matce biologicznej. Taka sytuacja nigdy nie miała miejsca w siedzibie centrum w obecności jego pracowników zarówno podczas spotkania w dniu _____ 2016 roku, jak i podczas pozostałych spotkań z Panią _____

Ponadto w trakcie kontroli ustalono, że pracownik PCPR w którego rejonie zamieszkuje rodzina zastępcza w zakresie obowiązków ma wykonywanie wszelkich prac administracyjno-biurowych związanych z dokumentacją rodzin zastępczych. Dlatego też, to on przygotował uzasadnienie decyzji, co jest zgodne z obowiązującymi w PCPR procedurami. Pedagog prowadzący w przedmiotowym dniu spotkanie sporządził notatkę służbową z jego przebiegu, przez co pracownik zapoznany był z przebiegiem rozmowy oraz wnioskami ze spotkania.

Ustalono także, iż nieprawdą jest aby rodzina zastępcza poinformowała Panią _____ i jej pełnomocnika, iż „dziewczynka jest zła, że matka chce zabrać do siebie brata, a ją zostawić u opiekunów”, opiekun prawny podczas spotkania poinformował matkę, iż córka jest silnie

związana emocjonalnie z bratem i boi się, że jak sam będzie uczestniczył w spotkaniach z matką, to ona zabierze go ze sobą do [REDACTED] ich rozdzieli.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w realizacji zadań w obszarze objętym kontrolą, nie wydaje się zaleceń.

Zgodnie z § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477) od wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

a/a

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłonka-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej